

Pracovní list č. 1

Tři základní typy konstrukcí, odrážející tendenci latiny ke konkrétnímu výrazu můžeme tedy obecně pojmenovat takto:

1) tendence k nominalizaci (užívání adjektiv, infinitivů nebo participií ve funkci substantiva)

2) spojení s konkrétním pomocným výrazem *gratus animus*

3) nahrazení abstraktního pojmu charakteristickým reprezentantem

ad 1) *Dic mihi verum = řekni mi pravdu nikoli veritatem*

Recta... et convenientia et constantia natura desiderat aspernatque contraria. Cic. Off.3, Me hoc ipsum nihil agere et plane cessare delectat. Samo nicnedělání a úplné zahálení mě těší. Existimantium arbitrium soud kritiky

ad 2) *grato animo* s vděčností, vděčně; nejčastěji jako opěrný výraz slouží *animus* a *res*.

Dubitat nemo, quin violati hospites, legati necati.... tantam efficerent vastitatem. Nikdo nepochybuje že násilnosti vůči přátelům, vražda vyslanců..... způsobila takovou katastrofu...

ad 3) *supercilium Campanum* kampánská hrdost, pýcha - fyzická či morální vlastnost je zastoupena orgánem, nebo částí těla, ve které přebývá, nebo gestem, které ji reprezentuje: *pectus* prsa, hrud' = rozum, cit; *stomachus* žaludek, = podrážděnost, nevrlost *stomachum alicui movere* (naštvat někoho), *cum stomacho erudire* (s nevolí, nechutí); *frons, tis. f.* čelo, drzost; *bilis, is, f.* žluč, sídlo hněvu *bilis meum iecur urere*, má játra páčila žluč (hněv). podobně *opes* = bohatství, *mores* tradice; *caelum* = klima.

Podobně dává latina přednost konkrétní slovesům před slovesem *esse*, nebo *habere*.

molesta vivis = es jsi špatná, nebezpečná;

vitiis laborare = mít chyby, speciem praebere vypadat jako, být jako; *In vertice*

montis planities ignota iacet = est, villa posita, in vertice montis

Jen velmi zřídka a ve vysokém stylu převážně u Cicerona nebo u filosofů se setkáváme s personifikací abstrakt jako jsou : *natura, lex, necessitas, antiquitas, consilium, ratio: Ratio ipsa monet amicitias comparare.*

Podobně jen zřídka se v latině setkáváme se slovním spojení typu *ignava proditio* zbabělá zrada; místo toho se setkáváme s výrazy *magnus* nebo *plenus: consilium ceperunt plenum sceleris et audaciae* pojali zločinný a opovážlivý záměr.

Často se setkáváme s hen dia dyoin: *moderatio et sapientia* = moudrá umírněnost;

konečně se objevují vztažné věty tam, kde se v češtině objeví abstraktní substantivum: *id, quod sentio; quid sentiam* = můj názor

S postupujícím vývojem latiny se ovšem pozvolna změnila také četnost abstrakt, největší rozvoj abstraktních pojmů zaznamenáváme logicky ve filosofii a v poezii

Vizme tedy kousek z Cicerona napěchovaný abstrakty, text je utvářen a uspořádán tak, aby navozoval dojem přírodní scenérie:

Adde huc fontium gelidas perennitates, liquores perlucidas amnium, riparum vestitus viridissimos, speluncarum concavas amplitudines, saxorum asperitates, impendentium montium altitudines, immensitatesque camporum.

